Joannis Almenar, Hispani, artium et Medicinæ Doctoris eximii, De Morbo Gallico Libellus.

Præfatio.

Cum gravi languentium morbo pietate compulsus, de tanta in curando ipsum medicorum ignorantia dolens, meaque erga te benevolentia motus, mi charissime Luca, Summi opificis auxilium imploro. Quatenus mentem meam in scribendo illustret, in curando mea sequentibus remedia habilitatem præstet, infirmis in sanando gratiam largiatur. Conabor ergo tibi libellum tradere, quo sanos a morbo gallico præcavere doceas, infirmos adeo liberes, ut nunquam morbus revertatur, nec alii imperiti facium, in lecto stare cogas, nocumentum inore nullum accidere permittas, incurabiles qui reputantur quandoque tales morbos mirifice sanes, et in curando fistulas, cancrum, scabiem, lepram, et omnes fere melancholicos morbos doctus efficiaris, neque hoc a veritate alienum putes, quoniam si bene perspexeris, ratione et autoritate id verum esse comprehendes, et si expertus fueris, ad sensum hoc tibi patere cognosces, nec me in hoc opusculo nisi multis experientiis comprobata remedia scribere credas, ubi si quid minus bene dixero, æquo animo feras, si autem ex eo fructum consequaris, Deo Laus et gloria tribuatur, pro mei tamen laboris mercede tibi, et quibus hic labor profuerit, dicere liceat. Te Deum suppliciter exoramus, ut qui hoc nobis beneficium attulit, tuo beneficio muniatur, et ab omni animi et corporis miseria liberetur, et nos liberemur. Amen.

Cap. I.

De Morbi Gallici origine, et definitione.

Convenerunt Sapientes quidam, ut hic morbus, qui apud Italos apellatur Gallicus, nunc dicatur patursa, quod interpretatur, passio turpis Saturnina, turpis enim morbus est, quia mulieres incastas ac irreligiosas reputari facit et generaliter omnes deturpat. Et saturninus, quia à Saturno propter ejus ingressum in ariete, aliis coeli dispositionibus coadjuvantibus, originem traxit. Et si illi influxus cessaverint, non propter hoc morbum cessare necesse fuit, quoniam plura corpora infecta remanserunt, a quibus alia inficiuntur, ex quo comprehendi potest, quod adhuc per multos annos hic morbus durabit, ideo caveant homines, ut de aliis sumpto de ipsis dici possit, felix quem faciunt aliena pericula cautum. Fuit autem dispositio a coelesti influxu tunc in corporibus impressa humorum adustiva, ex parte signi arietis, quod calidum et siccum existit, et per adustionem humorum frigidorum et siccorum productiva, ex parte Saturni qui frigidus et siccus ~~a~~ natura existit: qui humores frigidi et sicci, sive melancholici, per adustionem geniti, pulsi ad varia loca, varios dolores inferunt, et ad cutim varia pustularum genera producunt, definiatur ergo sic. Morbus Gallicus sive patursa est mala epidemialis dispositio in membris corporis, praecipue in hepate et venis et eorum humoribus existens, ex qua velati accidentia sequuntur dolores et pustulae per universum corpus. Tangitur causa efficiens, quum dicitur epidemialis ~~dispositio in membris corporis~~ nempe a coelesti influxu procedens, formalis, quum dicitur ~~in membris etiam tangitur~~ mala dispositio, materialis, quum dicitur in membris, etiam tangitur differentia per hoc quod dicitur ex qua sequuntur dolores &c.

De finali autem causa morbi, medicus corporalis non se intromittit. spirituales tamen medici debent esse propter punitionem peccatorum: quare qui ab hoc liberari aut ipsum evitare procurant, a delictis caveant ut mentem suam Deo applicent. Solus enim Deus languores sanat, ut inquit Med. de appropitiatione, ex qua definitione plura ac utilia sequuntur corollaria. Primum quod hic morbus est unus et non plures, ut quidam insufficienter dixerunt, quoniam de ipso non posset unica dari definitio, neque unicam semper causam haberet efficientem, neque unica illi competeret cura, neque unicum haberet nomen, quod inconveniens esset, ut pro parte apparuit, et manifestius adhuc apparebit. Secundum corollarium quod male arbitrantur, qui de hoc morbo capitulum invenisse credunt, sive capitula, ut de doloribus juncturarum et de asaphati, quoniam illis non competit definitio superius assignata, praeter ea non omnes dolores, qui fiunt, sunt in juncturis, neque omnes pustulae assimilantur asaphati, quare neque hic morbus in esse cum illis convenit, neque cura ejus ad curam illorum reduci potest, ut inferius manifestabitur. Tertium corollarium, quod qui curant tantum pustulas, aut qui tantum ad dolores advertunt, imperfecte curant. Quis enim perfecte potest curare capitis dolorem aut nimiam linguae ariditatem vel sitim, quae a febre proveniunt, nisi prius curetur febris? accidens enim morbum sequitur sicut umbra corpus ut Gal. iij. de accidenti, et hoc pacto dolores, ut pustulae, curari non possunt, nisi prius hic morbus curetur, quoniam ista aut sunt accidentia, aut aegritudines associatae, quae sequuntur principalem, et curam illius praesupponunt, ut Avicenna in prima tertii, et plerisque locis ostendit. Quartum corollarium, quod si quis conjungat curam Empiricorum, et curam istorum, qui regulariter operari credunt, ut Empirici ungendo, et ut Medici purgando, quod adhuc insufficiens est cura, quoniam per illa medicamina non removetur illa mala complexio, quae

in membris impressa est, et hæc fuit causa, quare multi crediderunt se esse sanos et non fuerunt, et si aliquis sanatus est, hoc fuit quia per medicinas solutivas et unctiones fuerunt humores perfecte evacuati, quibus evacuatis natura fuit potentior supra morbum vel supra malam illam complexionem et ipsam expulit, hoc tamen non factum esset, nisi virtus esset fortis et impressio fuisset modica. Ubi autem virtus fuit debilis et impressio fortis, non potuit hic morbus expelli, propter hanc diversitatem in virtute et impressione quidam potuerunt sanari absque Medicinis, quidam cum Medicinis, et quidam nullo modo sanari potuerunt, nos autem ostendemus modum, quem experientia et ratio docuit, ad sanandum omnes, removendo cum medicinis non solum humorem actu facientem dolores et pustulas, et ipsum qui paratus est facere, verum ipsam malam complexionem quæ humores inficit, ipsis tamen prius evacuatis, ut regulariter facere convenit, et in hoc consistit thesaurus curæ. plura alia corollaria inferre possem, sed quia superfluum est prolongare sermonem in rebus, quæ in medicatione nullum afferunt juvamentum, ut ait Galen. primo regiminis acutorum, satis de hoc dictum puto. Superest modo de causis determinare.

Cap. II.

De Causis Morbi Gallici.

Causarum duplex est genus, quoniam quædam sunt primitivæ, quædam corporales, et istæ duplices, quædam antecedens et quædam conjuncta, primitiva potest esse in hoc morbo duplex principaliter. Quarum prima est sola influentia, vel aeris corruptio, per quam causam evenisse pie credendum est in religiosis. Secunda est conversatio, ut per osculum et lactis assumptionem, ut in pueris visum est, aut per coitum, ut in pluribus compertum est, et frequentissime evenisse, aliis autem modis et præcipue a sola influentia vel aeris corruptione rarissime, et etiam per alios modos conversationis evenire potuit quod tuæ considerationi relinquo. Satis est ut scias, hunc morbum esse contagiosum, ut

experientia docet, et ratione similitudinis, quam habet cum morbis contagiosis non aliter credendum est, unde avicenna secunda primi in complendo sermonem de dispositionibus ægritudinum: quædam sunt quæ de uno ad aliud transeunt, sicut lepra, scabies, variolæ, febris pestilentialis, et apostemata putrida. Causarum vero antecedentium quadruplex est genus secundum quod quatuor sunt humores, qui in materia hujus morbi transire parati sunt propter eorum indispositionem, aut qui impressionem morbi suscipere apti sunt, ut sanguis, cholera, phlegma, melancholia. Causa vero conjuncta est duplex, quia quædam est ipsius morbi, et est humor qui primo infectus aut alteratus a causis primitivis inficit membra et alios humores, et hinc dicitur quod causæ primitivæ movent antecedentes, sed causa conjuncta accidentium est humor immediate causans dolores aut pustulas. Sed hic posset quæri, an mala qualitas existens in humore qui est causa antecedens, possit esse ægritudo et videtur quod non, cum ægritudo sit passio viventis, et humor non vivat. ad quod respondetur quod humor existens in hepate et venis infectus ista mala qualitate potest esse ægritudinis subjectum, dato quod illa mala qualitas adhuc non sit communicata membro, quoniam ipsa potest lædere operationem digestivam hepatis et venarum, ut humores corruptos generet, ergo per definitionem ægritudinis patet ipsam esse ægritudinem. ad argumentum autem dictum quod sufficit quod vivens sit subjectum denominationis, sive illud quod denominatur ægrum, non autem oportet quod sit subjectum inhæsionis, imo stat quod ipse humor sit subjectum ~~inhæsionis~~ cui ipsa ægritudo inhæreat. Et si dicatur, quomodo humor poterit esse antecedens respectu dolorum et pustularum, quia paratus fluere ad loca dolorum et pustularum, et erit etiam causa conjuncta, pro quanto causat malam complexionem in membro, et erit subjectum ægritudinis pro quanto habet dispositionem, per quam læditur operatio membri, et ipsum facit denominari ægrum. Hæc si bene consideres, omnem difficultatem, quæ circa definitionem fieri aut considerari posset, comprehendes.

Cap. III.

De Signis morbi gallici.

Signa sunt laesio sive nocumentum in virga et praecipue corrosio sive nocumentum, quod assimilatur verolis, gravitas capitis, et colli dolor, qui paulatim expanditur versus humeros et spatulas usque ad juncturas primo brachiorum deinde tibiarum, et aliquando fit in musculis et lacertis et aliis nervis, qui sunt in istis membris, et augetur dolor in nocte et de die diminuitur. Cujus causa est quia humores in nocte a natura moventur propter ipsam esse retractam et fortiorem, et etiam quia ratione humiditatis noctis materia augetur, aut ratione frigiditatis, de die autem natura divertitur a sensibilibus et aliis, et non ita humores movet, tum quia debilitata, tum quia circa alias operationes occupata: quia etiam signa causarum ex parte doloris et pustularum ostendam, ex aliis autem jam patebit in arbore signorum inferius declaranda. Si dolor est acutus et non multum tarde eminens, et pustulae sunt parvae ad citrinitatem tendentes vel ulcerantes, et in cute asperitas appareat, a cholera sunt. Si autem dolor est extrinsecus paulatim eveniens, et pustulae sunt latae, ad albedinem tendentes, a phlegmate sunt, et si ista apparent et sunt cum pruritu magnifico et aliquali ardore, a phlegmate salso sunt. Si vero ad nigredinem tendant, et dolor non est multus, a sanguine fiunt: ista tamen signa confundi reperies, si aliqua aspexeris signa, quoniam quam admodum raro accidit corruptio in humore uno solo, teste Galen. primo regiminis acutorum ita raro reperies quod solum appareant signa significantia super unum humorem solum, quia oportet omnia signa in mente colligere, et ea comparando ad se invicem, comprehendere quod magis dominatur, et juxta illius humoris dominium, ita curam instituere.

Prognostica.

ad hunc morbum magis parati sunt melancholici propter similitudinem juxta Arist. secundo de generatione, in habentibus symbolum facilior est transitus: et Avicen. conversio in genere proportionali facilior est quam conversio in contrarium. Secunda primi et maxime illi qui sunt melancholici per adustionem, secundo illi qui sunt cholerici, tertio sanguinei propter humorum abundantiam, minus cæteris sunt phlegmatici, et horum omnium magis præparati sunt, qui habent corpora rara, et adhuc omnium magis illi qui malis humoribus repleti sunt, qui utuntur cibis melancholicis sicut leguminibus, carnibus antiquis, et hujusmodi. Et quando hic morbus est recens, est curabilis, cum autem antiquatur, difficilioris est curæ, et tanto magis quanto antiquior, quoniam illa mala complexio continue magis figitur, quare qui hunc morbum patiuntur, quo citius possint liberari procurent. Item habentes pustulas eminentes multas, et dolores paucos facilius curantur quam qui opposito modo se habent, et qui nodos habent, qui gummi vulgariter appellantur, difficilius cæteris curantur. Juvenes enim cæteris paribus sive adolescentes facilius cæteris curantur. Unde Galenus, non est possibile illos, qui in ætate plus processerunt, magis salvari quam adolescentes. 2. prognosticorum. Superest modo ad curam devenire.

De Cura Morbi Gallici.

Curam hujus morbi per septem intentiones compleri arbitramur. Prima est ventris lenitio. Secunda minorativa evacuatio. Tertia materiæ digestio. Quarta ipsius evacuatio. Quinta membrorum alteratio. Sexta ipsorum confortatio. Septima accidentium correctio. Sed quia plus nocet error in sex rebus non naturalibus, quam sit juvamentum medicinarum teste Serapione quinto practicæ secundo capitulo, et Avic. amplius scire oportet, quod non omnis complexionis malitia suo medicatur contrario &c. immo multoties sufficit regiminis bonitas, ideo regimen in sex rebus non naturalibus præponendum est. Unde licet sanis etiam debeatur

regimen, illud appellatur conservativum. Istud autem curativum. Cum igitur omnis cura fit per contraria, ut Galenus III. techni et Avic. IIII. primi, et hic morbus sit valde siccus, regimen debet declinare ad humidum, et quia quoad essentiam ejus est calidus, quia adustivus, et quoad humores frigidus, quia humores sunt frigidi et sicci, oportet temperare regimen, in activis et in passivis facere quod declinet ad humidum, licet propter apertionem et humorum subtiliationem ac digestionem necessarium sit administrare calida, ipsis tamen oportet admiscere aliqualiter frigida et confortantia praecipue hepar et renes. Quare sit aer in activis parumper declinans ad calidum. In passivis autem absolute declinet ad humidum, sit boni odoris et ventilatus, et potest fieri in aestate artificialiter hujusmodi, sternendo folia cannae, salicis, junci, vitis, rosas, violas, et immiscendo laurum et res boni odoris, et omnia ista irrorando cum aqua. Circa cibum et potum diaeta non debet esse subtilis. Unde hipp. tenues et arctae diaetae in diuturnis passionibus difficiles, quarto primae particulae. Sit ergo panis non calidus nec plus trium dierum, bene coctus, et fermentatus. Vinum sit album, clarum medii saporis inter dulce et ponticum cum aqua cocta debite permixtum, aut cum aqua buglossae, boraginis et similium, et hoc praecipue in declinatione, quia in aliis temporibus possent plures materiae duci ad loca dolorum. Ideo si plures dolores adsint, bibatur rubeum usque in declinationem. Carnes sint ex caponibus juvenibus carnosis, sed non pinguibus et ex pullis et hedis et vitulis lactentibus et agni annualis, carnes phasianorum, perdicum, et avicularum parvarum, licet concedi possent, tamen meliores sunt carnes domesticorum, quia magis de humido participantes. Ex piscibus conceduntur viventes in bonis aquis, et ex supradictis potest fieri ferculum ut cum lacte amygdalarum et seminum communium, et ptisanna hordeacea est valde conveniens, far etiam et hujusmodi. Ex herbis melior est buglossa et borago ipsa, unde versus. Borago bona, quam dulcia sunt tua dona. Semper virescis, et in omni

tempore eresis, inquit Borago gaudia semper ago. Item conceduntur ~~Spinac~~ Spinachiæ, et in primis foeniculus, petroselinum cum lactucis et spinachiis miscendo, et ex his herbis et ipso cichoreo potest fieri salatarium cum aceto passulato. Legumina omnia præter cicera fugienda sunt et caules. Lacticinia omnia fugienda sunt, sed lac fortasse concedi posset, ubi non esset hepatis inflammatio, aut stomachi, ubi timeretur ejus facilis corruptio, unde Avic. in de cura lepræ. Lac de convenientioribus medicinis: ergo propter conformitatem quam habet hic morbus cum illo posset concedi, ova conceduntur sorbilia aut in aqua decocta. Aromata pro confortatione membrorum, et in pauco usu, et præcipue cinnamomum, concedi possunt, ideo in cibariis potest poni talis pulvis. Recipe carvi, anisi, ammios, petroselini, apii, marathri, betonicæ, cumini, calaminthæ, pulegii, hyssopi, spicæ nardi, pip. ana unc. j. majoranæ, folii balsamitæ, ~~pulegii~~ ocimi, cardamomi, galangæ, liquiritiæ, ana unc. j. hic pulvis maxime conveniens est habentibus stomachum debilem, et cerebrum frigidum, lætificat cor, exacuit sensus, et mirabiliter memoriam confortat. Fructus convenientes sunt temperati In activis aut parum ad calidum declinantes et humidi conveniunt, ergo mora matura et dulcia, uva matura, poma dulcia, apia muscata, dactylina et hujus modi, quæ dari debent cocta sub prunis. Item conveniunt amygdalæ, pruna damascena, persica exsiccata et depilata, infusa in vino granatorum majorum. Somnus sit temperatus, superfluus autem nocet juxta Hipp. Somnus supra modum factus malum. secunda parte aphor. minus tamen malum est declinare ad superfluum somnum quam ad superfluam vigiliam, semper tamen studeas facere, quod somnus sit temperatus. Unde Avic. ter. prim. c. ix. Somnus temperatus virtutem fortem efficit. Meridianum autem somnum fugias nisi præ nimio dolore non potuisset dormire in nocte. Motus ante cibum factus est temperatus, pulsis superfluitatibus primæ et secundæ digestionis, melius tamen est declinare ad superfluam quietem quam ad superfluum motum, immo quando utitur medicinis, necessaria est quies, et ideo istum infirmum cogunt in lecto stare, virtus enim tunc totaliter attenta est ad morbi expulsionem. Vitanda est ira, furor, tristitia,

timor, sollicitudo, consor laetari, gaudere, bene sperare, de salute sua confidere, cum amicis et dilectis conversari. Coitus autem sit temperatus, et celebratus tertia digestione. Ventrem habeat lubricum, et si non natura, arte diebus interpolatis faciendo tali clystere. Recipe malvarum, fumi terrae, mercurialis, ana man. j. Boraginis man. s. fiat decoctio, de qua accipiatur q. s. et addatur olei unc. iij. Salis drach. ij. Stomacho jejuno imponatur.

Pro prima igitur intentione. Recipe cassiae noviter extractae, electuarii lenitivi ana drachma v. et cum saccharo fiat bolus, aut distemperentur ista cum aqua fumi terrae, aut aqua fructuum, aut potes exhibere mannae unc. ij. cassiae drachmas vij, et cum praedictis distemperetur prodictibus vel fiat tale clysma. Recipe bliti, mercurialis, malvae, florum chamaemeli ana man. j. fiat decoctio, cui addatur hierae picrae drach. vj. cassiae, sacch. rubri ana unc. j. olei communis unc. iij salis drach. ij administretur jejuno stomacho.

Pro secunda intentione quae est materiae minoratio. Recipe florum violarum, florum boraginis ana. drach. iij. liquiritiae ras. passularum enucleat. ana drach. ij. prunorum, sebesten ana numero v. folliculorum Senae, epithymi ana drach. j. fiat omnium decoctio de qua accipiatur quantum sufficit ad distemperandum, cassiae noviter extractae, electuarii lenitivi drach. j. s. vel tantundem confectionis hamech, fiat bolus cum saccharo, aut distemperentur omnia &c. ut supra, vel recipe pilularum foetidarum, de fumoterrae ana scrup. j, fiant pilulae iij cum melle ros. et dentur post coenam electuaria, aut dentur mane.

Pro tertia intentione, quae est materiae digestio, Recipe sirupi de fumoterrae, de buglossa ana drach. vj. aquarum cichorei, endiviae, lupulorum ana unc. j. et continuetur per quinque dies. Deinde detur solutivum positum in sequenti intentione, postea iterum accipiat alium syrupum, ut gratia exempli. Recipe Syrupi de Staechade unc. j. de fumoterrae, unc. s. aquarum boraginis lupulorum et endiviae unc. j. Transactis autem sex diebus aut septem detur iterum solutivum, et postea iterum accipiat syrupum adhuc fortiorem puta de epithymo, cum aquis foeniculi, petroselini &c. et si infirmus fastiditur syrupis, fiat talis decoctio. Rec. radicum apii, foeniculi, petroselini, buglossae, rusci, asparagi, ab eis extracto meditullio, ligneo, capillorum veneris, florum boraginis, et melissae, epithymi, polypodii, thymi, passularum an. partes aequales, fiat decoctio et coletur, et addito pauco aceti et modico sacchari, iterum una bullitione bulliat, et de ipsa accipiat patiens cyathum unum, modo et ordine calidum ut supra. et si de hac decoctione jam fastiditur infirmus, dentur tales aquae cum saccharo. Rec. aquarum Scolopendriae, foeniculi, buglossae, boraginis, fumi terrae ana unc. j. cum modico sacch. detur ut syrup.

Sed quia materia est adeo rebellis, quod non potest per intus suscepta digeri, oportet quod ad extra applicentur, quae hanc materiam in digerendo juvent, adeo ut quantumcumque materia sit digestioni inobediens, hoc modo digeratur scilicet applicando per intus et per extra, nec de hoc mireris scilicet de applicatione medicaminum ad extra ad digerendum, quoniam Gilbertus in cura tertianae compositae ait, oportere digerere materiam per fomentationes, emplastrationes et hujusmodi. talis ergo servetur ordo, ut prima et secunda die accipiat syrupum patiens, tertia autem die facias ungi cum unguento inferius describendo omnes partes domesticas tibiarum et brachiorum et plantas pedum et palmas manuum, leniter tamen et parum apponendo de unguento, et hoc quando vadit patiens dormitum, et mane accipiat etiam suum syrupum, ita ut in sexta die, sint accepti sex syrupi, et sint factae tres unctiones, et tunc dabis medicinam ut solutivam, et humores, qui per os expelli deberent, ad inferiora divertentur, et sic evitabitur nocumentum in ore. In diebus autem sequentibus simili modo stares, fortificando tamen aliquantulum digestivum, et etiam unguentum, ponendo magis de theriaca et argento vivo. Potes etiam illa loca fomentare cum decoctione meliloti, radicum althaeae, et similium, et hoc faciendo mane, et sic erunt tria ingenia simul ad digerendum scilicet syrupi, unctiones et fomentationes.

Sequitur modo descriptio unguenti. Rec. butyri unc. iij. axungiae porci mediae inter recentem et antiquam lib. j. theriacae aetatis decem annorum. unc. j. s. mithridatii. j. argenti vivi. unc. ij, s. lithargirii auri, salis communis ana. unc. j. fiat unguentum ex istis incorporando tantum de aqua fumiterrae et scabiosae, quantum poterit incorporari. et hoc unguentum est propria medicina hujus morbi, et ultimum et majus secretum, quod esse possit circa ea, quae exterius aplicantur. de his autem quae interius aplicantur principalius et majus isto in aqua destillationis theriacae ut videbitur.

Pro quarta ~~digestione~~ intentione, quae est ipsius materiae digestae evacuatio, in forma potabili primo. Rec. electuarii lenitivi, cassiae noviter extractae ana drach. iij. electuarii indi minoris, confectionis hamech. ana drach. ij. cum aqua fructuum, vel cum decoctione prius dicta, detur mane dormiendo desuper per horam, possunt etiam ista distemperari cum aqua buglossae, et endiviae, de fumo terrae, et similibus q. s. vel loco cassiae ponendo mannae drach. vi. pro divitibus, vel pro ipsis divitibus detur talis medicina. Rec. liquiritiae ras. passularum ana drach. ij, sebesten numero 4. florum boraginis, buglossae an. man. unum, folliculorum senae unc. s. tamarind. drach. j. bulliant in aqua buglossae. fumiterrae an. q. s. de qua decoctione sumantur unc. ij. in quibus infundantur rhabarbari scrup. iiij. agarici scrup. ij. spicae gran. iiij. stent per octo horas in infusione, et fiat expresio

cui addatur electuarii lenitivi drach. vi. electuarii Indi minoris, confectionis hamech. an. drach. j. s. et fiat potio quae exhibeatur modo ut supra, hoc tamen gratia exempli dictum sit. Pilulae convenientes sunt pilulae de hermodactylis, de fumo terrae, Indae, aggregativae ut gratia exempli. Recipe pilularum de hermodactylis, de fumo terrae ana scrup. j. foetidarum scrup. ij. cum syrupo de Stoechade fiant pilulae pro una vice. quas accipiat patiens mane, et dormiat desuper per horas tres aut quatuor, omnia ista sint dicta gratia exempli, quoniam tamen internt secundum exigentiam particularium variare, si opus erit ista solutiva sunt accipienda in sexta die, prout dictum est in praecedententi intentione, et coordine procedendum est.

Pro quinta intentione fiat balneum sive stupha cum aqua in qua bulliant malva, bismalva, melilotum, chamaemelum, rosae, lapathum, fumus terrae, et hoc debet fieri post purgationem indie sequenti. hoc enim pacto fit conveniens alteratio, et humectatio, quae maxime requisita est, et cum incipit sudare, accipiat infrascriptam aquam. Recipe radicis althaeae, fumi terrae, lapathi, inulae ana lib. s. et minutim incidantur et ponantur in quatuor libris vini malvatici ad remolliendum per unum diem, et unam noctem, postea addatur theriacae aetatis duorum annorum, aut plus. unc. j. s. et ponatur in alambico, et distiletur aqua, de qua accipiantur. unc. iij. cum unc. ij. aquae buglossae. in principio ne dictum est et ista stupha reiteretur omnibus sex diebus transactis aut septem, bibendo istam aquam quae est optima et singularis, et in hoc morbo magnum secretum et ultimum ~~est~~ praeteritum.

Pro sexta intentione, quae est membrorum confortatio. Recipe laetificantis Galen. unc. iij diamoschi dulcis drach. vj. aromatici caryophil. drach. s. electuarii regum drach. j. conservae bug. cydoneorum, boraginis ana unc. j. syrupi de pomis. q. s. fiat electuarium, de quo accipiatur mane drach. ij. vel cochlear unum. Item rec. theriacae andromachi habentis aetatem annorum x. ad minus unc. j. mithridatii unc. s. seminis citri, bolis armenae ana drach. j. incorporentur omnia ultimata contritione et cum aqua rosarum moschata fiat electuarium, de quo accipiat ad quantitatem avellanae, vel drach. j. Item poterit fieri talis confectio ad restituendum, si debilis valde fuerit, ut saepe accidit. Recipe amygdalarum dulcium, avellanarum ana unc. j. pistachiorum unc. s. seminum frigidorum communium drach. vj. saccari fini, penidiorum, pulpae caponis ana unc. iij. cum aqua rosata fiat confectio in morsellis.

Item ad hoc valent epithemata, sacculi cordiales, et hujus modi, quae narrare prolixum esset nimis.

Pro septima intentione, quae est accidentium correctio pro doloribus, si nimium est

intolerabiliter infestaverit. Recipe radicis liliorum, seminum hyosciami ana drach. iij. cerussæ, unc. j. medullæ cervi, et vituli ana unc. ij. olei antiqui, et ceræ q. s. et fiat unguentum, quo liniatur locus doloris, aut potest poni modicum opii, si ultima necessitas fuerit, et quoniam ista narcotica non debent applicari nisi urgente maxima necessitate, dicente Avic. XVI. tertii.

In narcoticis timor, et Mes. si excusari potes non propinare melius est, dimittantur pro posse, et prius tententur anodina et vere sedantia, sicut anethum, chamæmelum, melilotum, althea, vitellus ovi, lac maxime humanum, et hujusmodi.

Pro pustulis utere prædicto unguento, vel Rec. terebinthinæ, pinguedinis hirci ana unc. j. cerussæ, litargyrii auri, aluminis usti ana unc. s. olei laurini unc. ij. ceræ q. s. fiat unguentum pro pustulis ulcerosis, fistulis et cancro. Rec. vitri, fuliginis, litbargirii, tartari cocti sub cineribus in frondibus caulium, auripigmenti, piperis, olibani, vitellorum ovorum ana unc. iiij. radicis enulæ, lapathi acuti, in forti lixivio cocti ana drach. ij, succi fumi terræ, succi lapathi acuti, et absinthii, chelidonii, enulæ, fabæ græcæ, abrotani, de omnibus his succis ana unc. iij. hellebori albi, saponis saraceni, sulphuris vivi ana drach. s. omnes succi bulliant, depurentur et colentur, et postea radices lapathi et enulæ tritæ ponantur, deinde sapo, postea pulvis specierum, et tunc adde olei communis, axungiæ porci, et ceræ ana drach. ij. argenti vivi cum axungia extincti unc. j. et fiat unguentum quod erit mirabile ad supradicta. Pro gummi vel nodis accipe radices altheæ, et in vino albo coque, et cum axungia gallinæ tere, et superpone. Item. Rec. mucilaginis seminis lini, mucilaginis altheæ ana drach. ij. olei de spica, amygdalarum dulcium, chamæmel. ana unc. s. butyri unc. j. gummi arabici, tragacanthi ana drach. j. cum cera fiat unguentum ad mollificandum et resolvendum mirabile. Ad idem valet ceratum de mucilaginibus, oesypus humida et similia. Item ad omnia ista valet unguentum, quod solet fieri ad scabiem ut Recipe. terebintinæ bene lotæ uncias quatuor, butyri loti unc. ij. salis drach. j. succi citrangulorum, vitellorum ovorum ana num. iij olei rosar. unc. j. misceantur omnia simul et fiat unguentum. multa alia possem hic convenientia scribere, sed quia remoto morbo principali, ista omnia facillime removentur, ista sufficiant. Sed pro nocumento oris, si acciderit Rec. rosarum albarum et rub. ana m. s. chamæmeli, salviæ ana m. j. bulliant in vino albo, et colentur, cui colaturæ addatur aluminis usti drach. ij. diamoron, mellis ros. colati ana unc. s. vini granatorum unc. ij. misceantur, et lavetur os sæpe in die, et debet esse vinum ana phialæ et media, et loco vini potest poni aqua plantaginis, solani et scabiosæ, vel semper vivi, et possunt addi in decoctione camphoræ gran. V. vel philonii drach. s. plus aut minus secundum doloris exigentiam, sed ut dictum est, abstinendum est a narcoticis. Item valent frusta cucurbitæ viridia in ore retenta, valet etiam lavare os cum lacte, miscendo cum eo aquam nenupharis et solani, et multa alia hic ponere possem, sed quia in ore non accidit nocumentum, si bene et juxta prædicta operatus fueris, satis dictum sit; superest modo de modo evitandi morbum loqui.

Cap. V.

De Cautelis in evitando morbum gallicum.

Qui Gallicum morbum evitare procurant, imprimis a delictis caveant. Unde dici solet propter peccata veniunt adversa, et maxime a peccato luxuriae cavere debent, nam dicitur Job tertio, luxuria ignis est usque ad consumptionem devorans, et Spirituales medici dicunt, quod diversae aegritudines veniunt propter diversa peccata, ut febris quotidiana propter peccatum superbiae, podagra propter pigritiam, lepra propter luxuriam, et sic de aliis. Quum ergo iste morbus leprae assimilatur, luxuriae attribuendus est. Sed quia haec ad alium medicum pertinent, satis dictum sit. Dicamus ergo quod nostri est interesse scilicet ut caveat homo a nimia conversatione cum infectis, et praecipue a coitu cum infecta muliere, est enim hic morbus contagiosus, unde Avic. secunda primi in completo sermone in aegritudinibus, sic ait.

De aegritudinibus, quaedam sunt quae ab uno ad aliud transit, sicut lepra, scabies, variolae, et febres pestilentiales, etiam apostemata putrida, cum ergo haec aegritudo aut leprae, aut scabiei conformatur, contagiosam dicere convenit.

Item cavendum est ab his, quae humores malos generant, et praecipue qui multiplicant humorem melancolicum, ut ostensum fuit in regimine per sex res non naturales, et si contingat quod accidat nocumentum in virga propter coitum, statim occurrendum est cum sequenti lotione. Rec. roris marini, salviae, chamaemeli ana man. S. bulliant in vino albo, cui postea facta colatura addatur vini granatorum unc. ij. mellis rosati unc. S. madefiat virga seu locus infectus cum hac decoctione postea aspergatur desuper tali pulvis. Rec. litargyrii auri, aeruginis, viridis, tutiae, nucum cupressi ana drach. j. pulverizentur optime, et post lotionem ponantur, et si hic pulvis erit nimis fortis, addatur thuris, masticis, myrrhae ana drach. j. pro majori tamen securitate, cum coitum perfecerit homo, vel mulier, se optime abstergat circa pudibunda cum camisia aut alio panno lineo mundo, et caveat a pannis ipsarum mulierum, quoniam infecti sunt, et post quam ita fecerit, pro majori adhuc securitate abluat locum cum aqua calido aut vino albo, cavendum est tamen ab aqua frigida, quoniam ipsa materiam compingit, unde in fricatione coitus adhaeret aliqua limositas, sive humiditas in virga, quae est causa infectionis virgae et corporis, igitur bonum erit hoc uti regimine, ut removeatur illa infectio seu sordities.

Cap. VI.

De solutione difficultatum, quae moveri possunt circa hunc morbum.

Si quaeratur, quare hic morbus incipit a pudibundis? dicunt quidam inepti quod ideo est, quia ibi magis abundant humores corruptioni parati, sed contra, si haec ratio esset sufficiens, omnes fere aegritudines ibi haberent initium, ideo dicatur quod

quod inter membra illus et morbi qualitatum talis est conformitas, et hoc merito talis influxus, non enim quodlibet agit in quodlibet, sed determinatum in determinatum physicorum prim. dic. hic morbus aptus est primo recipi in virgas, et deinde in collo, capite et humeris, et non in aliis locis, unde ille influxus, qui fuit illis temporibus, capiti et virgæ inimicabatur. Et si quæratur quare terminatur per os? respondetur quod hoc est merito argenti vivi a sua proprietate hoc faciens scilicet trahendo humores versus illas partes. aut melius, quod argentum vivum sua caliditate humores subtiliat et calefacit et hoc modo aptos reddit, ut per superiora eos natura expellat, unde Paulus ponit ipsum calidum et humidum in quarto, cui magis adhæreo, quam avic. qui ponit frigidum in secundo.

Et si quæratur, quare os fœtet? dicendum quod hoc est ab argento vivo, cujus proprietas est, ut faciat fœtere os fumus ejus ut avic. secundo canone cap. duo. et ab eo etiam provenit dolor capitis, et nocumentum more, ut ex natura sua colligitur, — accedit ad hoc humor qui est adustus, putridus, et malus, qui habet facere eadem accidentia, ideo nil mirum si tantus dolor, quare summum remedium est, ut, quum incipit humor expelli per os, divertatur cum medicinis per superius et inferius exhibitis ad partes inferiores.

Et si quæratur quare aliqui quantumcunque parati ad ægritudines melancholicas merito complexionis et mali reginiminis et coeuntes cum istis infectis, non inficiuntur? dico quod hoc fortasse est, quia eorum corpora sunt magis densa, et ex consequenti difficulter impressionem recipientia magis quam cæteras, aut merito proprietatis individualis, quæ diversa in diversis reperitur, ut avic. prima primi. Et si quæratur quare argentum vivum juvat magis quam cæteræ medicinæ præter distillationem theriacalem superius descriptam, dicendum hoc esse a propietate, aut melius a qualitate manifesta, quia calidum et humidum in ultimo, et morbus frigidus et siccus. quod autem sit morbus frigidus et siccus persuadetur, primo quia saturninus, ut ostensum est. Secundo quia compertum est humida juvamentum præstare et calida. Item quia similitudinem habet cum lepra, quæ est morbus frigidus et siccus, et cum aliis melancholicis morbis. Item quia ægritudo longa, unde avic. prima tertii tractatu secundo, cap. ultimo. Ægritudo, cujus tempus prolongatum est, est frigida secundum omnem dispositionem. Et confirmatur, quia raro videmus istam materiam putrefieri,

et causare febrem, unde Galen. nullius rei proprietas est, ut putrefiat ex frigido, neque ex sicco, secundo de complexionibus, quare dicendum est hoc esse propter ea, quia frigida et sicca aegritudo.

Et si queratur, quare saepe accidit, ut remedia aliqua videantur in principio conferre, sed postquam continuantur, non perseverat juvamentum?

Dicendum hoc esse duplici de causa, quarum una est ex parte naturae, alia ex parte aegritudinis. ex parte naturae, quia in continuatione fastiditur, et in renovatione gaudet. alia est ex parte morbi, quia est in principio remedium contrarietur morbo, in processu cessat contrarietas propter assuefactionem, et ideo ait Avic. ab ipso quod consuetum est non fit passio. quarta primi. Unde videmus aliqua animalia in prima obviatione esse contraria et inimica, sed postquam assuefit eorum conversatio, cessat illa inimicitia, et tunc domesticantur, et cessat inter ipsa actio sive pugna, pariter judicandum est hoc inter qualitates esse, et si dicatur contra, quia agente debite approximato et passo bene disposito &c. de necessitate sequitur actio. Respondetur quod in hoc casu bene sequitur actio, sed adeo parva quod nullius est momenti. aut dicitur quod propter assuefactionem cessat dispositio in patiente, ex quo sequitur quod permutatio medicinarum, dummodo non egrediantur propositum, maxime utilitatis est, ut Avic. allegato loco.

Et si queratur utrum sit phlebotomia conveniens? dico quod in principio, et antequam materia sit expansa ad loca doloris, ex quo ipsa est in venis et sanguini mixta, maxime si etiam neque fuerit expansa adeutum, ipsa est conveniens, si particularia conveniant, in processu autem non convenit, nisi factis vel applicatis unctionibus, et aliis medicaminibus, quoniam cum natura tentavit expellere humores, adjuta a medicinis, permiscuit cum sanguine aliquid de ipsis, quare ad minus ventosae non vitaperantur, sed hoc cum cautela, ne humores frigidi magis incrudentur, aut calidi magis inflammentur juxta Avic. quarta primi, Cave ne aegrum ad unam duarum perducas rerum aut humorum cholericorum ebullitionem aut frigidorum cruditatem. In hoc autem casu magis timetur cruditas quam ebullitio, et ideo raro conveniens est, et expertum est multis nocuisse potius, quam juvasse.

Et si quæratur, dolores qui fiunt, qualiter appellari debent? Dico quod ut plurimum extensivi, unde Avic. doloris extensivi causa est ~~ventositas, aut humor,~~ qui nervum aut musculum extendit, ac si ipsum ad duas trahat extremitates, secunda primi, nec verum est quod quidam existimant, quod hic dolor sit frangitivus, quia judicant hanc materiam esse inter ossa et panniculum fundantes se in dicto Avic. Causa doloris frangitivi est aut ventositas quæ interponitur inter os et panniculum, qui tegit ipsum, et non loquitur Avic. de panniculo immediate tegente os, quia ille insensibilis est, sed loquitur de illis, qui non immediate adhærent ossi sicut panniculus tegens costas, aut cranium, et hujus modi, quare cum in illis locis non fiat hic dolor non debet sic appellari.

Et si quæratur pustulæ quæ fiunt in hoc morbo, quibus pustulis magis proportionantur? dico quod illis quæ vocantur asaphati ab Avic. qui sic ait: asaphati est summa bothor ulcerosarum fen vij. quarti can. cap. de asaphati. tamen sæpe accidunt, quæ illis assimilantur, ut quæ assimilantur nodis, fistulis, cancris, esseris, formicæ, et aliis fere omnibus, ut consideranti patet. sed quia nominum disputatio non pertinet medico ut Avic. 1. primi, doctrina sexta v.c. in hoc sermonem prolongare non intendo, quemadmodum alii, qui ignorantes essentiam morbi et causas ipsius et ex consequenti curam, non nisi de nominibus fecerunt mentionem, quorum opus quare fuerit impressum comprehendere nequeo.

Et si quæratur quare dolores augentur in secunda aut tertia die unctionis? Respondetur, quod tum humores moventur, tum quia subtiliantur in sanatione seu digestione, quæ fit merito unctionis juxta aphorismum secundæ particulæ. In generatione sanici febres et dolores fiunt magis quam sanie facta, et ideo optimum et singulare secretum est, cotam administrare solutivum, ut antequam humor per os expellatur, deorsum evacuetur, et sic nocumentum in ore vitatur, ut ego sæpius expertus sum. aut si pustulas seu plagas ulcerosas habuerit, ibi attrahentia ponantur, ut humor inde evacuetur, et ab ore divertatur. ex quo infertur quod verior est opinio, quæ dicit argentum vivum esse calidum, quam quæ dicit esse frigidum, quum ratione ipsius humor subtilietur, et ponatur in motu ut ostenditur. Sed contra ait Studiosus Juvenis Vincentius Ajax Siculus.

Argentum vivum causat ægritudines frigidas ut epilepsiam, paralysim et hujus modi ut Avic. secundo canon. et alii, ergo frigidum, quia simile non nisi a simili generatur, ut habetur in physicis.

ad quod respondetur quod verum esset si per se causaret has ægritudines, sed hæ causat per accidens, scilicet debilitando, quum sit contrarium cerebro, et nervis ratione complexionis, quia calidum et humidum, et naturalis complexio juvatur suo simili et læditur contrario, tertio techni, calidiora autem calidioribus indigent adjutoriis, quare ob debilitatem humores frigidos generant, et eos faciliter recipiunt cerebrum ipsum dico et nervi, et sic patet clare solutio; quia non inconvenit quod aliquid generet ab eo diversum per accidens, ut frigidum, calidum, et calidum frigidum et sic de aliis.

Item quæsitum fuit a quodam acutissimo juvene Francisco de Carnino, utrum argentum vivum sit conveniens in hac ægritudine, quum secundum mentem omnium auctorum inimicatur nervis, et hæc ægritudo pro majori parte est in nervis.

Item ait ipse, fama, quam omnes efferunt, non omnino vana, septimo ethicorum, sed omnes fere dicunt argentum vivum esse contrarium, et unctiones propter ea vituperant, igitur &c. ad quæ per me responsum fuit quod argentum vivum est conveniens propter rationes superius dictas; sed ad primum argumentum dico, quod licet habeat in se aliquod nocumentum, tamen postquam corrigitur, ut ostenditur suo loco, multo majus juvamentum fit.

Vel posset dici, quod ideo argentum vivum est contrarium nervis, quia ejus complexio est contraria complexioni naturali nervorum, et ita in sanitate noceret ipsis nervis, sed quia nervi sunt dyscrasiati ad frigidum et siccum et per argentum vivum removetur illa dyscrasia, donec revertantur ad suam eucrasiam; ideo posset dici quod absolute est conveniens, unde aliqua in ægritudine conveniunt, quæ in sanitate disconvenirent et traherent corpus ad lapsum præternaturalem. ad secundam rationem dico quod notanter ait Aristot. non omnino vana, quia non vult quod nullo modo sit vera, habet enim aliquid veritatis pro quanto argentum vivum, ut probatum est, habet aliquid nocumenti, non propter hoc est prohibendum ex toto, et maxime correctum, ait enim Galen. XI. de ingenio sanitatis, difficillimum est invenire aliquod auxiliorum, quod nihil nocens conferat.

Item fuit quæsitum ab alio quare dolores magis multiplicantur in juncturis, quam in aliis locis, cum ex motu deberent magis resolvi? et fuit subtilis juvenis Jacobus Royer, ad quod responsum est, quod magis facit sanitas ad aggregandum quam motus ad resolvendum, unde Avic. Secunda fen. primi canonis. amplitudo, quæ est apud juncturam, est apta, ut materia ad ipsam descendat.

Cap. VII.

De explanatione arboris signorum.

Omne signum ægritudinis aut sumitur a re non naturali, aut a re naturali, aut a re præter naturam. A re non naturali, ut in quo aëre steterit infirmus, quibus cibariis, quo potu usus sit; quo exercitio, quo somno, qua vigilia, et sic de aliis. A re naturali, ut cujus ætatis sit infirmus, qualis sit ejus consuetudo, qualis ars, qualis virtus, qualis complexio et hujusmodi. A re præter naturam tripliciter, ab operatione læsa, qualitate mutata, ab exeunte mutato. Ab operatione læsa tripliciter aut animali aut vitali, aut naturali. Ab animali dupliciter, motiva et sensitiva. Sensitiva dupliciter, interiori et exteriori, exemplum de motiva, ut qualiter possit moveri secundum totum et secundum membra, exemplum de sensitiva exteriori, ut qualiter videat, audiat, olfaciat, tangat, ut puta quem dolorem percipiat, quem saporem in ore sentiat. Exemplum de sensitiva interiori ut qualis habeat imaginationes, quale judicium, qualem memoriam, qualia somnia. Exemplum de vitali, ut qualem pulsum, qualem anhelitum habeat, de animæ passionibus in sex rebus non naturalibus, fiat inquisitio. Si sumitur a naturali operatione, hoc dupliciter, aut ab operatione virtutum ministrantium, aut ministratarum. Exemplum primi ut qualiter appetat, retineat, digerat, attrahat, atque expellat, puta egerat, urinet menstrua habeat, coeat, sub re non naturali comprehenditur. Exemplum de administratis, ut qualiter nutriatur, et de omnibus istis operationibus, investigando an sit diminuta, an ablata, an corrupta operatio. A qualitate mutata ut qualis sit odor anhelitus infirmi, qualis sudoris, qualis vulneris, ulceris, aut saniei. Qualis sit etiam color linguæ, oculorum et totius corporis, qualis humiditas, qualis siccitas &c asperitas, lenitas, durities, mollities linguæ, ventris et totius corporis. Ab exeunte mutato, ut quantæ et quales sint superfluitates oculorum, narium, aurium, palati. Qualis sit vomitus, et quantus, ac etiam eructatio, qualis item urina, egestiones, capitis, subaxillarium, pedumque sordities, et totius corporis sudor, alices, oscitationes, nausea, subversio ad naturales operationes expulsivas reduci possunt, quia a natura tentante expellere fiunt. Unde, signa sanguinis ista sunt. A re non naturali, quia usus est regiminee multiplicante

sanguinem, ut quia utitur arte hilari, sicut cantator aut histrio, vel quia utitur cibis multiplicantibus sanguinem et potibus, ut sunt ova sorbilia, testiculi gallorum, vinum optimum, et hujusmodi. a re naturali, quia carnosus, complexionis sanguineæ, adolescens, seu juvenis, et similia. a re præter naturam, et primo ab operatione læsa; gravitas in origine oculorum et capitis, et temporum pulsatio; alices, oscitationes, nausea, dormitatio multa, et profunda sensuum turbatio, tarditas in cogitando, lassitudo membrorum absque labore, pulsus magnitudo, velocitas et frequentia, repletio vasorum, sive venæ, sive arteriæ fuerint. a qualitate mutata, rubedo in toto corpore, et maxime in venis oculorum, repletio ipsarum, bothor in ore. ab excreto mutato, urina rubea grossa, aut rubea obscura, aut rubea rosea. in egestionibus non apparet concoctionis signum, sputum est dulce, aliquando sanguini mixtum, exitus sanguinis per nares aliquando a gengivis, aut menstrua, aut hæmorroides, vel per alia loca, sudor fœtidus sicut hirci, etiam multus, pustulæ sanguineæ, et his additur, quia patiens somniat se videre res rubeas, sanguinem fluere, natare in eo. Unde quarto coll. recitatur de Galen. quod præceperat phlebotomari quendam, qui somniavit in dolio sanguinis se balneari, alii vero nolentes exercitium loco phlebotomiæ sibi elegerunt et mortui sunt.

Signa choleræ a re non naturali, quia usus exercitio forti, stetit in aëre calido, usus est cibariis calidis et siccis choleram multiplicantibus &c. a re naturali, quia juvenis, cholericus et hujusmodi. a re præter naturam, et primo ab operatione læsa, quia habet infirmus sitim multam, inquietudinem, dolorem in parte dextra frontis, et vehementia lucis inocer, et quandoque habet famem syncopalem, debilitasque appetitus, adest nausea, horripilatio ad modum puncturæ acuum, furor, mordicatio vehemens in exitu fæcum, similiter et urinæ, pulsus velocitas cum duritie, et tensione. huc potest consequenter poni de somniis, quia potius attinet actioni læsæ, ut quia videt res citrinas igneas, quia facit rixas, et aliquando somniat se volare. a qualitate mutata, ut citrinitas faciei, et totius corporis oculorum citrinitas, sicut accidit in ictericia, oris amaritudo, linguæ siccitas,

et asperitas, narium ariditas. Ex exeunte mutato, urina rufa, citrangularis, ignea, ~~cetta~~ crocea, egestionis croceae, sputum amarum, vomitus cholericus, viridis, vel croceus, et amarus, humiditas narium et oculorum acuta, cholerica et pauca, aurium vero multa.

Signa phlegmatis a re non naturali, ut cibi repletio, otium, somni prolixitas &c. A re naturali, ut quia complexionis phlegmaticae, piscator, pinguis et hujusmodi. A re praeter naturam et primo ab actione laesa, paucitas sitis, nisi ubi fuerit phlegma salsum, debilitas digestivae etiam in tempore sanitatis, oxiregmia, somnus multus, pigritia, otiositas, membrorum laxitas, ponderositas oculorum, oblivio, dolor in posteriori parte capitis, vertigo, scotomia, casus appetitus, appetitus acutorum et acrium, nausea, eructatio, dolor gravativus, frigiditas in capite et stomacho percepta, ejus notabilis laesio, ibi enim multum aggregatur de phlegmate ut Avicenna decima tertia tertii, et alios. in de appropriatis, raritas, tarditas et lenitas pulsus. A qualitate mutata, frigiditas percepta, color albus in facie, et corpore, superfluens albedo linguae, mollities ejus superflua, squalliditas corporis, tumor etiam faciei cum mollitie. Ab exeunte mutato, urina alba, discolorata, palearis vel subcitrina, egestiones phlegmaticae, albae, viscosae, seu mucosae, aquosae et hujusmodi, sputum viscosum, aquosum, multiplicatio salivae non amarae, sed ponticae, multitudo superfluitatis egressae per nares et palatum, et additur somniare aquas, nives, pluvias et hujusmodi, quae ad operationes laesas reduci possunt.

Signa melancholiae, primo a re non naturali, ut quia usus est nimia cogitatione, sollicitudine, timore &c. post cibis melancolicis et hujusmodi. A re naturali, quia complexionis melancholicae et consuetus incurrere aegritudines melancholicas et similia. A re praeter naturam, et primo ab actione laesa, quia in capite sentitur gravitas, et magis in parte sinistra, ardor oris, stomachi desiderium corruptum, et aliquando caninum, vigilia multa, solitudo multa,

Laesio seu aegritudo Splenis, ut dolor, et gravitas seu durities, taciturnitas, cogitationes multae, fletus seu voluntas flendi, fixio aspectus, rugitus, pigritia, tensio hypocondriorum, paucitas somni, si non fuerit cum phlegmate acredo, vel acetositas oris, parvitas pulsus cum duritie, corporis extenuatio. a qualitate mutata, fuscedo in corpore apparens seu nigredo, corporis pilositas, morphea nigra et est fortissimum signum ut Aver. 4 Coll. in palpebra inferiori oculi, maxime nigredo et limpitudo in eis. ab excernendis mutatis, urina nigra vel subnigra ad obscuritatem tendens, viridis, livida, nigredo egestionum seu fuscedo, paucitas sputi, acredo ejus, eructationes acetosae, sanguis niger, et coagulatus si exiverit. Somnia sunt multum terrorem inferentia. Etiam potest addi a juvantibus et nocentibus.

Notandum tamen quod ea tria, quae Galenus ponit genera signorum, scilicet a substantialiter inhaerentibus, a casibus, et operationibus, ad ista tria reduci possunt, vel ista tria ad illa, et si hic ponantur, ut in arbore, apparet a re naturali et non naturali a juvantibus et nocentibus quod poni posset, omnia tamen ad illa tria Galeni reduci possunt, ut patet recte consideranti.